

Europski tjedan prevencije raka vrata maternice (17.01-23.01.2022)

U cijeloj Republici Hrvatskoj će se od 17.01.-23.01.2022.godine raznim javnozdravstvenim događanjima obilježiti Europski tjedan prevencije raka vrata maternice. Glavni cilj javnozdravstvene akcije je povećati svijest žena o važnosti i oblicima prevencije spomenute zloćudne bolesti.

Na globalnoj razini, rak vrata maternice je četvrti najučestaliji karcinom u žena s oko 600 000 novih slučajeva u 2020. godini. Prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (HZJZ), u Republici Hrvatskoj je u 2019. godini bilo 268 novooboljelih žena, dok ih je u 2020. godini 126 umrlo od ove maligne bolesti od kojih je 37% bilo mlađe od 60 godina. Ova maligna bolest javlja se u nešto mlađoj dobi nego druga sijela raka – u 2019. je trećina novooboljelih žena bila mlađa od 50 godina, a prosječna dob prilikom dijagnoze je bila 57 godina.

Rak vrata maternice je zloćudna bolest koja nastaje uslijed nekontroliranog rasta prethodno promijenjenih stanica na dijelu ulaza maternice iz rodnice. Rak vrata maternice je u više od 99% slučajeva uzrokovan infekcijom humanim papiloma virusom (HPV). Trenutno je otkriveno više od 200 tipova HPV-a, a njih 50-ak inficira genitalno područje. Najčešći način infekcije je spolnim putem (odnosom), ali se virus može prenijeti i kožnim kontaktom u genitalnom području. Većina spolno aktivnih osoba će se tijekom svog života susresti/zaraziti s HPV virusom, ali samo kod manjeg broja žena će se razviti maligna bolest. Naime, u većini slučajeva infekcija HPV-om prolazi u asimptomatskom stadiju te većina nosilaca i ne zna da je zaražena. Uz djelovanje imunološkog sustava većina infekcija prolazi spontano. Međutim, u manjem broju žena, infekcija može trajati duži niz godina (10-15) što može dovesti do pojave premalignih promjena vrata maternice, a u slučaju da se promjene ne liječe i rak. Važno je napomenuti da premaligne i maligne promjene uzrokuju HPV tipovi visokog rizika (16,18,31,33,35,39,45,...) Tipovi 16 i 18 su odgovorni za oko 70% slučajeva raka vrata maternice. U slučaju da zamijetite simptome poput nepravilnog krvarenja (nakon spolnog odnosa, između menstrualnog ciklusa), neuobičajen iscjedak, bolove i pritisak u donjem dijelu abdomena, javite se Vašem ginekologu i dogovorite ginekološki pregled. HPV nije samo najčešći uzročnik raka vrata maternice, već može uzrokovati i rak anusa, stidnice (vulve), rodnice (vagine), penisa i orofarinksa, kao i spolne bradavice (kondilome) kod oba spola.

Organizirani probir (ginekološki pregled, testiranje), HPV testiranje i cijepljenje protiv HPV-a su glavne preventivne aktivnosti u prevenciji ove maligne bolesti. Redovitim ginekološkim pregledima rak vrata maternice se može spriječiti otkrivanjem premalignih lezija, a time i omogućiti uspješno pravovremeno liječenje.

U Hrvatskoj je cijepljenje protiv HPV-a dio redovnog kalendara cijepljenja za učenike i učenice 8. razreda osnovne škole, a ovisno o dostupnosti i za sve druge osobe mlađe od 25 godina. Iako sprečava preko 80% perzistentnih infekcija HPV-om, cijepljenje ne uklanja u potpunosti rizik od zaraze i nastanka raka, stoga je potrebno redovito obavljati ginekološke preglede koji uključuju i obrisak vrata maternice (tzv PAPA test).

Izvor podataka: Internet stranice Svjetske zdravstvene organizacije, Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo te njihovih publikacija

Autor: Ivan Štivić dr.med.
spec.epidemiologije